

ISSN 2410-4388

Virtus

SCIENTIFIC JOURNAL

June,
issue 15,
2017

Published **twice** a year

ЗМІСТ

ФІЛОСОФІЯ

Возняк С.В.
ИСТОРИЧНОСТЬ VS РЕЛЯТИВИЗМ 10

Гаєвська О.Б.
СУЧАСНА УПРАВЛІНЬСЬКА НАУКА ТА ПРАКТИКА
(ФІЛОСОФІЯ ПИТАННЯ) 14

Єрмоєнко О.М.
АНГЛОМОВНИЙ РОДИННИЙ ДІАЛОГІЧНИЙ
ДИСКУРС: МІЖКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ 19

Зайченко О.Г.
ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ НОВИХ
ВИДІВ МИСТЕЦТВА В CONTEMPORARY-АРТІ 22

Олексишин О.О.
ФОРМУВАННЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ СТУДЕНТСТВА
В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА:
ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ 26

Соловйов В.Г.
СЕКТОЗНАВСТВО: БОГОСЛОВСЬКА ДИСЦИПЛІНА
АБО МЕТАТЕОРІЯ НОВИХ РЕЛІГІЙНИХ РУХІВ? 29

Ухов А.С.
ЖЕНЩИНА В ПОСТМОДЕРНІСТСКОМ ДИСКУРСЕ 35

Цюрупа М.В.
ІСТОРИЧНО-ФІЛОСОФСЬКА РЕКОНСТРУКЦІЯ
ОСНОВНИХ ЕТАПІВ СТАНОВЛЕННЯ МЕТАФІЗИКИ
ГУМАНІЗМУ 39

Чупрінова Н.Ю.
РОЛЬ КУЛЬТУРИ ЯК СУСПІЛЬНОГО ФЕНОМЕНА
У СИСТЕМІ БОРЬБИ З ЕНТРОПІЙНИМИ
ЯВИЩАМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ
(ДО ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ГУМАНІТАРНИМИ ЗАСОБАМИ) 42

ПСИХОЛОГІЯ

Бойко І.І.
ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ У ГАЛУЗІ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ 46

Кириченко Р.В.
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ АГРЕСИВНОЇ
ПОВЕДІНКИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ 51

Павловський Т.А.
ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ СТРУКТУРНОЇ
МОДЕЛІ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ
СТАРШОКЛАСНИКІВ 55

Ремізанцева К.О., Деменко А.О.
ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖЕТНІЧНОЇ
ТОЛЕРАНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ
ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ 59

Чаплак Я.В., Андреева Я.Ф.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ 62

Шевчишена О.В.
ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ
МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 67

ПЕДАГОГІКА

Белоусов А.В.
К ВОПРОСУ ОБ ОБУЧЕНИИ БУДУЩИХ
ИНЖЕНЕРОВ-ПЕДАГОГОВ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-
ОРИЕНТИРОВАННОМУ ЧТЕНИЮ
ИНОЯЗЫЧНЫХ ТЕКСТОВ 70

Белоусов А.В.
ОРГАНИЗАЦИЯ КУРСА ДИСТАНЦИОННОГО
ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ
В ИНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ВУЗЕ 74

Височан Л.М.
ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ
ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ
ПРИРОДОЗНАВСТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ 78

Гончаренко Н.М., Федотова Н.А., Чибіряк Я.І., Плакс Р.Д.
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТРЕНАЖЕРІВ
ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ 82

Грицаєнко Л.М.
ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНА СКЛАДОВА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РИТОРИКА
ТА МИСТЕЦТВО ПРЕЗЕНТАЦІЇ» У ФОРМУВАННІ
ДУХОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ 87

Гуріна В.О.
ХОРЕОГРАФІЧНА ПІДГОТОВКА В ЖІНОЧИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ 92

Делик І.С.
ВІРТУАЛЬНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ
В СИСТЕМІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
СПЕЦІАЛІСТІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ГАЛУЗІ 95

Завгородня Т.К., Стражнікова І.В.
ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ЗАРУБІЖНИХ
ДОСЛІДНИКІВ В КОНТЕКСТІ НАУКОВИХ
ПОШУКІВ В.О. СУХОМЛІНСЬКОГО:
ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ 98

ISSN 2410-4388 (Print)
ISSN 2415-3133 (Online)

Scientific Journal *Virtus*
Issue # 15, July, 2017
Published since 2014

Recommended for publication by the Academic Council of the
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University
(the proceedings No.12 June 30, 2017)

Recommended for publication by the Academic Council of Luhansk
Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education
(the proceedings No.3 June 22, 2017)

Founder: Scientific public organization
Scholarist (Ukraine)

Co-founder: Center of modern pedagogy «Learning without
Borders» (Canada).

Partners:

- ✦ Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University (Ukraine);
- ✦ Lugansk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education (Ukraine);
- ✦ Zhytomyr Ivan Franko State University (Ukraine);
- ✦ «Lugansk State Medical University» (Ukraine);
- ✦ Consortium for Enhancement of Ukrainian Management Education (Ukraine);
- ✦ Pomeranian Academy in Slupsk (Poland);
- ✦ Donbas State Technical University (Ukraine);
- ✦ Baku Islamic University (Azerbaijan);
- ✦ University of the town of Nish (Serbia);
- ✦ Zielonogorski University (Poland);
- ✦ "Learning Without Borders" – Center of Modern Pedagogy (Canada).

Editor-in-Chief

Zhurba M.A., Ph.D., professor, head of the Department of
education management of the Lugansk Regional Institute of
Postgraduate Pedagogical Education (Ukraine).

Associate Editor-in-Chief

Radchenko I.O., Ph.D., associate professor, Head of the
Department of Humanities of SE «Lugansk State Medical University»
(Ukraine).

Radzinski E.B., Ph.D., associate professor, Head of the Department
of the Disciplines of the Baku Islamic University (Azerbaijan).

Virtus: Scientific Journal / Editor-in-
Chief M.A. Zhurba – July # 15,
2017. – 269 p.

The authors of materials are responsible for plagiarism, accuracy of
the presented facts, quotes, figures and surnames. Editorial staff
is not responsible for insignificant editing and reduction and also
for the revision of the articles (with preservation of the main conclusions
and the name of the author). The editorial board of the journal may not
share the full outlook of the authors.

Editorial Board:

Aliyeva Y.N., Ph.D., associate professor, Baku State University
(Azerbaijan).

Bohonkova J.A., Ph.D., professor, Volodymyr Dahl East-Ukrainian
National University (Ukraine).

Chyzhova O.M., Ph.D., professor, National Pedagogical Dragomirno
University (Ukraine).

De Serio B., Ph.D., professor, University of Foggia President of AIM (Italy)

Huzhva O.P., Ph.D., professor, Ukrainian State Academy of Railways
Transport (Ukraine).

Jovanovic P., Ph.D., professor, University of the town of Nish (Serbia).

Kasyanova O.V., Ph.D., associate professor, Luhansk Regional
Institute of Postgraduate Pedagogical Education (Ukraine).

Kasyanova V.A., Ph.D., associate professor, Institute of Chemical
Technologies Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University (Ukraine)

Komarevtseva I.A., Ph.D., professor, SE «Lugansk State Medical
University» (Ukraine)

Korotkova E.A. PhD associated professor of social and humaniti
science Department of Donbas State Technical University (Ukraine).

Mais N. Aliyev, Ph.D., professor, Baku State University (Azerbaijan).

Mennell S., Ph.D., professor, University College Dublin (Ireland).

Mihailovic S., Ph.D., professor, Institute of Serbian Culture Pristina
Leposavic (Serbia).

Okulicz-Kozaryn W., dr.hab, MBA, Member of the International
Scientific Association of Economists and Jurists "Consilium" (Switzerland).

Pagava O.V., Ph.D., associate professor, Luhansk Regional Institute of
Postgraduate Pedagogical Education (Ukraine).

Polishchuk O.P., Ph.D., professor, Zhytomyr Ivan Franko Sta
University (Ukraine).

Potapenko E.V., Ph.D., professor, Volodymyr Dahl East Ukraini
National University (Ukraine)

Sapenko R., Ph.D., professor, Zielonogorski University (Poland).

Sevinj I. Aliyeva, Ph.D., professor, Institute of History Nation
Academy of Sciences of Azerbaijan (Azerbaijan).

Shpak D.O., Ph.D. associate professor, Mykolajiv branch of Ki
National University Culture and Arts (Ukraine).

Radchenko O.V., Ph.D., professor, Pomeranian Academy in Slup.
(Poland).

Rudic G.A., Ph.D., professor, "Learning Without Borders" - Center
Modern Pedagogy (Canada).

Svitsitska O.I., Ph.D., associate professor, Zhytomyr Ivan Fram
State University (Ukraine).

Tsyurupa M.V., Ph.D., professor, National University of Defense
Ukraine (Ukraine).

Kalko I.V., Ph.D., associate professor, Luhansk Regional Institute
Postgraduate Pedagogical Education (Ukraine).

Ustymenko-Kosorich O.A., Ph.D., professor, Pavlo Tyehyna Um
State Pedagogical University (Ukraine).

Vveinhardt J., Ph.D., professor, Vytautas Magnus Universit
Lithuanian Sports University (Lithuania).

Yeremenko A.M., Ph.D., professor, Volodymyr Dahl East-Ukraini
National University (Ukraine).

Zhurba A.M., Ph.D., assistant professor of Department of Soci
Disciplines and Humanities Donbass State Technical University (Ukraine)

Zavatskaya N.Yev., Ph.D., professor, Volodymyr Dahl East-Ukraini
National University (Ukraine).

Certificate of Mass Media Registration:
KB № 21060-10860P from 24.11.2014 p.

Journal Editorial Staff Contact Information.

e-mail: virtustoday@gmail.com

сайт: <http://virtus.conference-ukraine.com.ua>

УДК: 373.31

Височан Л.М.,

доцент кафедри фахових методик і технологій початкової освіти,
ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника", Ієsjavysoc
Україна

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

На основі аналізу сучасної науково-методичної літератури досліджено місце проектування в сучасній початковій освіті. Доведено методичну доцільність застосування методу в навчально-виховному процесі з метою знайомства молодших школярів з основами наукової діяльності. На основі проектування розкрито можливі, найбільш сприятливі варіанти організації проектної діяльності. Розкрито особливості проектування технології, поетапність планування змісту та ходу навчального процесу природознавства. Проаналізовано особливості використання вказаної технології в процесі предметної природознавчої компетентності молодших школярів.

Ключові слова: молодші школярі, навчально-виховний процес, початкова школа, природознавство.

Постановка проблеми. Розбудова системи початкової освіти на засадах особистісно зорієнтованої педагогіки потребує пошуку засобів навчання, які б надали учням можливість для розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, умінь самостійно засвоювати нові знання та реалізовувати пізнавальні потреби. Передумови для цього закладені в Державному стандарті початкової загальної освіти та інших освітніх документах, де зазначається, що учні мають набути достатнього особистого досвіду культури спілкування і співпраці в різних видах діяльності, самовираження у творчих видах завдань. Таким високим освітнім вимогам відповідає метод проектів як спосіб організації діяльності учнів, що ґрунтується на їхніх інтересах у безпосередній активності на всіх етапах здійснення [5].

Водночас, як засвідчили результати наших спостережень, застосування проектних технологій у навчально-виховному процесі початкової школи має переважно ситуативний характер, а використання потенціалу для розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів залишається поза увагою науковців і практиків.

Проблема реалізації методу проектів в освітньому процесі не є новою: цей феномен перебував у центрі уваги дослідників різних періодів і з різних країн (Дж. Дьюї, В. Кілпатрик, Е. Коллінгс, Г. Ващенко, І. Єрмаков, В. Коваленко, Л. Левін, Ю. Олькерс, Л. Масол, Н. Матяш, О. Онопрієнко, О. Пометун, О. Сухомлинська, А. Яшук та ін.), які розкрили передумови становлення методу проектів як способу організації навчання, відтворили процес його використання у практиці вітчизняної школи в 1920–1930-х років, розглядали його методичні особливості застосування, трактували як засіб формування ключових компетентностей, активізації пізнавальної діяльності учнів, розвитку творчих здібностей тощо. Проте цілісної методики впровадження проектних технологій у практику початкової школи, зокрема при вивченні природознавства, не виявлено.

Отже, метою статті є аналіз педагогічних засад використання проектних технологій на уроках природознавства в початковій школі.

Виклад основного ма характеристика методу проектів, комплекс підходів до його реалізації в навчально-виховному процесі, з метою розвитку особистості молодшого школяра в соціальних умовах. Оскільки в освітньому процесі покладено ідею організації доцільної діяльності для реалізації висунутої мети, реалізація під час розв'язування конкретних завдань знань із практичним досвідом і врахування їхніх особистих інтересів і потреб є системний, культурологічний, діяльнісний, особистісно зорієнтований технологічний підхід до його реалізації в початковій школі [1, с.36-40].

Проектна діяльність учнів розуміється як навчання, виховання та розвитку, деякі риси, притаманні проектуванню діяльності, проте має якісно відмінні мотивації, мети та результату, зумовлені властивостями як певного типу проекту [2]. Ці особливості виявляються так само.

Оскільки сутність проектної діяльності молодших школярів ґрунтується на загальному понятті про діяльність, до її складу входять компоненти: орієнтовно-мотиваційно-виконавчий та рефлексивно-оцінювальний. Фахової літератури ми виявили, що етапи проектування представляють етапи проектної діяльності. Схеми-моделі різняться лише кількістю етапів і деталізацією характеру етапів. Оптимальною нам видається така схема проектування в початковій школі методу проектів [3].

I. Етап постановки мети – уявлення конкретного завдання (організація проекту).

II. Етап планування роботи – планування проекту).

III. Етап виконання – реалізація проекту супроводжується поточним контролем за необхідності (реалізація проекту).

IV. Етап перевірки результатів, виправлення помилок, співставлення одержаних результатів із запланованими, підбиття підсумків роботи, її оцінка (підсумок проекту).

На основі напрацювань учених (О. Онопрієнко, С. Полат, ін. [4-5 та ін.]) виокремимо такі складники проектних умінь: початкові логічні прийоми мислення; специфічні прийоми проектної діяльності; загальнодіяльнісні вміння. Відтак відповідно до ступеня володіння молодшими школярами проектною діяльністю та їхніми індивідуальними розумовими здібностями проектні вміння можуть виявлятися на різних рівнях знання – від розпізнання учнями способу проектної діяльності за зовнішніми ознаками та створення способу проектної діяльності за визначенням учителем зразком до самостійної розробки і реалізації проекту як способу розв'язання власної проблеми [5]. Кінцева мета формування проектних умінь – здатність учнів самостійно здобувати знання, доцільно застосувати їх за нових навчальних умов та обставин, а також розвиток пізнавальних потреб, творчої особистості молодшого школяра.

Дослідницькі проекти в початковій школі повністю підпорядковані логіці дослідження, структура дослідницького проекту з природознавства передбачає: визначення теми дослідження; аргументацію її актуальності; визначення предмета й об'єкта, завдань і методів; визначення методології дослідження; висування гіпотез розв'язання проблеми і окреслення шляхів її розв'язання.

Як показали результати наших спостережень, молодші школярі охоче виконують творчі та інформаційні проекти з природознавства. Структура таких проектів залишається відкритою до їх закінчення; учасники беруть на себе визначені ролі, зумовлені характером і змістом проекту; результати роботи можуть визначатися на початку проекту або до його завершення; наявний високий ступінь творчості, але домінуючим видом діяльності все-таки є гра. Інформаційні проекти спрямовані на ознайомлення учасників проекту з певною інформацією, її аналіз, узагальнення фактів. Вони потребують: добре продуманої структури; можливості систематичної корекції під час роботи над проектом.

Окреслимо педагогічні умови реалізації проекту на різних етапах його організації (від ідеї (задуму) до її результату). Так, на підготовчому (організаційному) важливим є: формулювання проблеми; визначення теми й мети проекту (для чого?); формулювання завдань проекту. Успішними є ті проекти, діяльність яких зосереджена на розв'язанні конкретних, вузьких проблем. До прикладу, природоохоронна діяльність людини, спрямована на попередження екологічних катаклізмів, зокрема масового знищення карпатських лісів. Тут важливо визначити *причини*:

- що спричинило проблему?
- наявна одна чи кілька причин?
- чи взаємопов'язані причини?

наслідки:

- які наслідки проблеми?
- на яку кількість людей вона впливає?

• якими є наслідки екологічні, економічні, соціальні тощо?

Критерії належного формулювання проблеми:

• стисло схарактеризувати ситуацію, що потребує змін;

• окреслити коло тих, кого вона стосується;

• навести кількісну інформацію, що характеризує проблему;

• визначити потреби й цілі.

Під час вибору теми учителеві варто враховувати:

• важливість і актуальність проблеми;

• можливе зацікавлення учасників проекту;

• обґрунтованість практичного розв'язання.

Назва проекту має містити загальну назву проблеми.

При створенні колективного проекту важливою є діяльність зі створення ініціативних груп, призначених для:

планування дій:

• визначення джерел інформації;

• визначення способів обробки та аналізу інформації;

• формування уявлень про бажані результати (*форма звіту*);

• встановлення процедур та критеріїв оцінки результатів процесу;

• розподіл завдань (обов'язків) між членами команди дослідження теми проекту;

• збір необхідної інформації (*спостереження, робота з літературою, анкетування та ін.*);

• розв'язання проміжних завдань;

• спостереження за об'єктами;

• анкетування;

• робота з літературою тощо [3:4:5].

Окреслення результатів проектної діяльності: аналіз зібраної інформації; формулювання висновків; представлення або звіт (узагальнення та класифікація зібраних матеріалів; виготовлення ілюстративного матеріалу; підготовка презентаційних інформативних матеріалів; презентація (*комп'ютерна, візуальна – малюнок, фото, діаграми, таблиці тощо*)).

Важливим є етап рефлексії, коли молодші школярі здійснюють колективне обговорення проекту (підсумок та оцінка здобутих результатів за встановленими критеріями; самооцінку результатів і процесу дослідження за встановленими критеріями (чого я навчився? яких умінь і навичок я набув, працюючи над цим проектом? що сприяло роботі над проектом? що заважало роботі над проектом? у чому полягають переваги роботи у команді? у чому полягають недоліки групової роботи? що я зробив добре? якби вам довелося починати новий проект, що ви зробили б інакше?)).

Проект оцінюють за такими критеріями: значущість і актуальність проблеми; коректність методів дослідження й обробки даних; активність кожного учасника; колективний характер рішень; характер спілкування, взаємодопомоги; залучення знань з інших предметів; уміння аргументувати свої висновки; естетика оформлення результатів; уміння відповідати на запитання опонентів; лаконічність і аргументованість кожного висновку.

При організації проектної діяльності на уроках природознавства варто створити своєрідний методичний

паспорт проекту: назва проекту; керівник проекту; тип проекту; учасники проекту; навчальні предмети; проблема: мета проекту; завдання проекту; актуалізація проблеми.

Необхідно пам'ятати і про врахування вікових особливостей молодшого школяра, оскільки вони зумовлюють специфіку організації діяльності за методом проектів. Центральними новоутвореннями в молодшому шкільному віці є якісно новий рівень розвитку довільної регуляції поведінки; рефлексія, аналіз, внутрішній план дій; розвиток нового пізнавального ставлення до дійсності; орієнтація на групу однолітків тощо. Попри те, що в молодшому шкільному віці провідною стає навчальна діяльність, великий потенціал зберігає ігрова діяльність, яка за умов використання проектних технологій є однією з пріоритетних у цьому віці. Використання її розвивального потенціалу в навчальному проекті створює атмосферу активності, творчого пошуку, емоційності, невимушеності [6, с.29].

Можемо виокремити низку педагогічних вимог до використання методу проектів у початкових класах, зокрема й на уроках природознавства. Передовсім його реалізація забезпечується дотриманням дидактичних принципів, з-поміж яких: дитиноцентризму (сприйняття учня як головного активного суб'єкта діяльності, який забезпечується можливістю реалізувати свої здібності, задовольнити власні пізнавальні інтереси); активності (цілеспрямоване активне сприймання учнями проблеми проекту, її переосмислення та розв'язання); зв'язку дослідження з реальним життям (використання докільця як лабораторії, де відбувається процес пізнання); продуктивності (прагматична спрямованість діяльності на здобуття суб'єктно чи соціально ціннісного результату); технологічності (виконання взаємозумовлених навчальних дій у чітко визначеній послідовності); опори на суб'єктний досвід учнів (урахування життєвого досвіду дитини, набутого в процесі осмислення навколишнього світу); співробітництва та партнерства (об'єднання ресурсів і зусиль задля спільної мети) [5].

На основі вивчення фахової літератури [1;2;3;4-5;6] виокремимо й інші педагогічні вимоги до організації діяльності молодших школярів за методом проектів, зокрема реалізація дидактичних, пізнавальних, розвивальних і виховних цілей, які конкретизуються у відповідних завданнях, тощо.

У початковій школі, як показало наше спостереження, учителі використовують міжпредметні проекти, які мають інтегрований характер. Позаяк такі проекти охоплюють кілька навчальних предметів, тому потребують чіткого визначення дослідницьких завдань, консультування з боку вчителя, допомоги батьків. До прикладу, проекти про домашніх улюбленців, щоденник спостережень, «Українські традиції і здоров'я», «Котра година зараз на планеті?», «Тварини краю, занесені до Червоної книги України», «Пам'ятка грибникові», «Бережемо книжки – рятуємо дерева», «Допомога пташкам узимку», «Записник відпочивальника», «Добрі справи своїми руками», створення колекції «Рослини Карпат, занесені до Червоної книги України», «Чому сніг білий?» та ін. Результатами проектною діяльності

молодших школярів можуть бути такі проєкти: екологічний, проєкт-макет, серія ілюстрацій, проєкт-буклет, проєкт-книжка-розкладка, проєкт-герба карта, фотоальбом тощо.

Робота над проектом будь-якого виду вимагає інтенсивної співпраці між учителем та учнем. Потенціал проектною діяльності щодо розвитку пізнавальною самостійності молодших школярів забезпечується виконанням учителем особливих функцій, а саме: ентузіаста (долучає учнів до роботи над проектом, підвищує їхню мотивацію, заохочує, спрямовує до реалізації поставленою мети); порадидача (допомагає учням знайти оптимальний напіваційний відповідно до їхніх психологічних соціальних, пізнавальних потреб); носія інформації (володіє знаннями та вміннями з кількох галузей, надає індивідуальні і групові консультації); керівника (організовує проектну діяльність учнів, створює умови, відповідні умови, забезпечує необхідні ресурсами, підтримує контакт з батьками й іншими учасниками навчально-виховного процесу); координатора (підпорядковує роботу учнів етапам проектною діяльності, сприяє налагодженню контактів між учасниками проекту, підтримує зворотний зв'язок з експерта (аналізує процес і результати виконання проекту).

Вибір форми проведення проекту залежить від вікового складу учасників, для молодших школярів найбільш прийнятним є урок-проект. Для ефективного проведення вчитель приділяє значну увагу підготовці необхідних засобів (інформаційних, технічних, природних тощо); чіткому плануванню власної діяльності; прогнозуванню діяльності учнів. Організація роботи учнів над навчальними проектами на уроках природознавства сприяє виникненню бажання брати участь у проектною діяльності, формуванню позитивного ставлення до неї.

Висновки. На основі власного практичного досвіду стверджуємо: метод проектів є ефективним і цікавим засобом активного здобування знань та їх практичного застосування, продуктивним шляхом навчання, розвитку та виховання молодших школярів. Застосування проектних технологій на уроках природознавства дозволить реалізувати освітній, розвивальний і виховний потенціал методу проектів. Наше спостереження показали, що молодші школярі можуть виступати активними учасниками процесу створення проекту, виробляти свій погляд на інформацію, окреслювати мету й завдання, шукати шляхи їхнього розв'язання. Метод проектів дозволяє учням учитися на власному досвіді й досвіді інших у конкретних справах, приносить задоволення тим, хто бачить продукт власної праці. Щоб вони навчилися розв'язувати творчі дослідницькі завдання, треба дати дітям можливість самостійно працювати. Тому, використовуючи проектні технології на уроках природознавства, необхідно прогнозувати їхню практичну спрямованість.

Отже, процес опанування молодшими школярами основ методу проектів як способу організації проектною діяльності на уроках природознавства є складним і динамічним. У ньому поєднується засвоєння знань

